

EMLÉKEZET VÁROS KÖZÖSSÉG

ARCOK ÉS
TÖRTÉNETEK
GYŐR MÚLTJÁBÓL

Arrabona | EGTC

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Újvárostól a Mosoni-Dunáig

Kossuth Lajos utca – Radó-sziget –
Bécsi kapu tér – Király utca –
Gutenberg tér – Duna kapu tér

Kiadványunkkal sétára invitáljuk Önöket, hogy megismerjük Győr egykori városlakóit, felfedezzük az örökül hagyott értékeket! A letűnt korok emlékei kapcsán felidézzük az egykor itt élő őslakosok és betelepült polgárok egyéni sorsát, kapcsolataikat a város közösségében. A két útvonallal a város két legismertebb részét járjuk be. Kellemes időtöltést kívánunk!

Kossuth Lajos utca 28.

Az emeletes épület volt hajdanán az Arany Bárány beszálló vendéglő. Egyszerű, klasszicizáló homlokzata mögött sokkal régebbi épület rejtőzik, homlokzatán „Arany Bárány” cégérrel. A szálló a 19. században több periódusban épült. A maga korában kiváló vendéglátóhely volt, illusztris vendégekkel. Széchenyi István 1848. szeptemberében Döblingbe menet itt töltötte utolsó magyarországi éjszakáját. Nevezetes vendég volt 1849-ben Ferenc József és öccse Miksa, a későbbi mexikói császár.

Tudtad-e? A fiatal Széchenyi István részt vett az 1809-es kismegyeri csatában.

Kossuth Lajos utca 14.

E házszám alatt márványtábla őrzi a méltatlanul elfeledett író, Popper Vilma emlékét. Az európai híró alkotó 1857. május 11-én született Győrött, ebben az épületben. Fiatalon kezdett el írni, elsősorban német nyelven. A Kisfaludy Irodalmi Kör alapító tagja 1908-ban. A kor jelentős hazai és európai íróival, költőivel tartott kapcsolatot. 1944 júniusában, 88 évesen, a legidősebb ál-

dozatok egyike Auschwitz-ban. Könyvtárának, értékes levelezésének, irodalmi hagyatékának nem akadt megmentője. A ház oldalán látható emléktáblát 1945 után hazatért unokaöccse, dr. Korein Sándor orvos állíttatta 1948-ban.

Kossuth Lajos utca 13.

Hajdanán a győri Szentháromság Kórház épülete állt itt. A kórház 1707-ben már feltehetően létezett ezen a helyen. Az első ismert orvosa Karpff Antal volt. 1763-ban Mularz Henrik (1688-1777) és neje alapítványa jelentős támogatást nyújtott a kórháznak. Az épületet kibővítették, és többféle berendezés vált elérhetővé. Az eredetileg 16 ágyra berendezett, összezsúfolt épület a 19. század második felében már kevésnek bizonyult a győri igények kielégítéséhez.

Zsinagóga

A Kossuth Lajos utca 5.sz. alatt (Petőfi tér) álló európai hírű győri zsinagóga, mely historikus és szecessziós stílusban épült, a 19. század második felétől reprezentatív szimbóluma volt a gyarapodó győri zsidóságnak – vallási és kulturális központként egyaránt. Az Örömy, Hencz és Bergh nevű pesti cég által kidolgozott terv hosszú ideig mintaként szolgált más városok zsinagógáinak építéséhez. 1945 után a hányattatott sorsú épület állaga folyamatosan romlott. 1968-ban állami, 1993-ban városi tulajdonba került. 2003-ban elnyert címzetes támogatással és egyéb ráfordításokkal kezdődött meg teljes rekonstrukciója. Napjainkban múzeumépületként szolgál, illetve kulturális rendezvényeknek ad otthont.

Tudtad-e? A térségben a győrrivel majdnem egy időben épült dunaszerdahelyi zsinagóga a korabeli Magyarország egyik legnagyobb ilyen épülete volt.

Evangélikus „sziget”

A zsinagógától a belváros irányába haladva található a győri „evangélikus sziget”, a győri protestáns népesség évszázados múltra visszatekintő épített öröksége. A lutheri reformáció tanítását a végvárban szolgáló német

zsoldosok hozták a városba. II. József türelmi rendelete alapján az állami hatóság egy közös rendeltetésű templom építését engedélyezte, melynek terveit Neumayer Jakab kőműves mester készítette el. A templom felszentelésére 1785. november 27-én került sor. Az 1848-1849-es szabadságharc idején a konventépülettel együtt hadikórház működött itt. Az „evangélikus sziget” az évszázadok folyamán több alkalommal bővült. A 20. században iskolaépület, szeretetház, diakonissza anyaház épült hozzá.

Az öregtemplomhoz és az iskolához neves lelkészek, tanárok és diákok kapcsolódnak, például Ráth Mátyás, a Pozsonyban megjelenő első magyar újság alapító-szerkesztője, vagy Kis János evangélikus lelkész, költő, műfordító, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Tudtad-e? Ráth Mátyás iskoláit többek között Győrben, Modorban és Pozsonyban végezte.

Radó-sziget

Újváros és a Belváros között található a Radó-sziget, mely a 19. században vált igazán népszerűvé a városban élők számára. A legenda szerint a vár külső sáncából alakult ki. A sziget a Rába-szabályozás eredményeként nyerte el végleges formáját. Gondozott parkot, arborétumot, üvegházat, gyermekjátszóteret hoztak itt létre. Később szökőkúttal, vendéglővel, zenepavilonnal bővült. Győr első közparkja, melyet sokan csak a „győri Margit-sziget” néven emlegetnek, a társasági élet eseményeinek fontos helyszíne lett, az egykor itt álló létesítmények nagy része – a színház (1798–1928), a Hab Mária-szobor, a régi Kioszk, Kisfaludy Károly szobra – viszont már nem látható. Napjainkban az első világháborús Hősök emlékműve, a zenepavilon, étterem és panzió, illetve a Regatta ház található a Radó-szigeten.

Tudtad-e? A Radó-sziget déli csücskével szemben kezdődik a Jókai utca. A regényíró ismert hőstét, Baradlay Richárdot a csiliznyáradi születésű huszárezredesről, Színi Sebő Alajosról mintázta.

Bécsi kapu tér

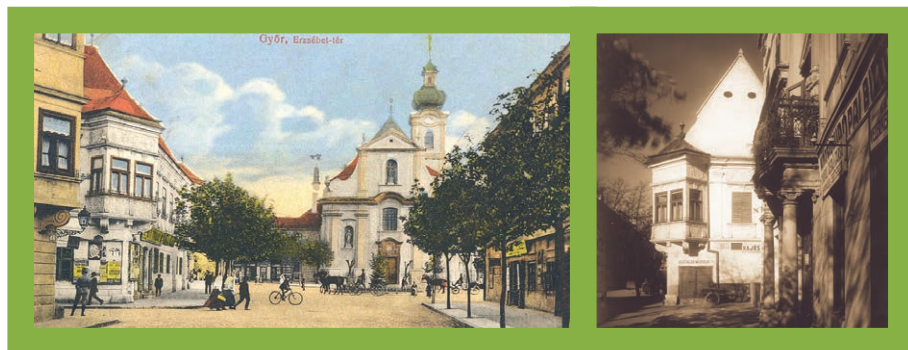
A város legrégebbi tereinek egyike. A szabálytalan alakú tér a 19. század közepe óta nyugatról, a Rába felől nyitott. Nevét a korábban itt állt reneszánsz stílusú Bécsi-kapuról kapta. Számos győri emlék és legenda kapcsolódik hozzá.

A tér legmeghatározóbb épülete a Karmelita templom és rendház. Az első szerzetesek 1697-ben érkeztek a városba, a templom 1716-25 közt épült fel. Oltárképe Szent István és Szent Imre hódolatát mutatja be Szűz Mária előtt.

1891-ben került a térre az árvíz emlékére emelt Hab Mária szobor. Alkotója valószínűleg Giovanni Giuliani. A szobor nevét a legenda szerint onnan kapta, hogy megállította a Rába folyó hömpölygő áradatát.

A tér arculatát továbbá az Ott-, illetve az Altabak-ház határozza meg. Az 1778–1782 közt Zichy Ferenc győri püspök által építtetett ház a barokk idő pompakedvelésének emléke. Felmagasított homlokzata megtévesztő: a második emelet mögött valójában csak a padlástér húzódik. Később a ház az Ott család birtokába került, az ő címerük látható ma az erkély felett.

Az Altabak-ház a város egyik legrégebbi lakóépülete, több házból építtette össze Altabak János kanonok 1620-ban. Jelenlegi alakját a 18. században nyerte el. Tulajdonosai között szerepelt Ott Kristóf kereskedő, Korniss Ferenc győri segédpüspök, Hufnágel József győri városi szenátor, Mészáros János táblabíró és a Szodtfried-család. Az épület alacsony, széles ívelésű kapualja 17. századi.

A térről lépcsősor vezet a Rába parti kisebb térre, ahol Szent István király bronz lovasszobra látható. Az innen induló sétány a várfalak tövében a Rába, majd a Mosoni-Duna partján a Dunakapu térre vezet. A várfal mellett Bécsből származó ágyúcsövek sorakoznak.

A térről a Káptalándomb felé vezető rövid szakasz mentén áll a Nimród-szobor. Az 1954-es árvízi vadmentés emlékére készítette Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, 1983-ban adták át.

Király utca

A *Király utca* 4. sz. alatt áll a csak „Napóleon-házként” ismert épület, melyhez az egyik legismertebb legenda is kapcsolódik. 1764 körül Polgári József bíró egybeépíttette a telken álló három házat. 1808-ban Bezeredy Ignác alispán vette meg a palotát, melyben a francia megszállás alatt Eugene de Beauharnais herceg, Itália alkirálya lakott. A hagyomány szerint 1809. augusztus 31-én Napóleon is megszállt az épületben, amiről emléktábla is megemlékezik.

A *Király utca* 5. sz. alatt található a Pápai pálosok háza, a régi Bárány Szálló. A ház helyén már 1617-ben Ivánczy János káptalani prépost sarokháza állt. Az épületet valószínűleg a pápai pálosok alakították kétemeletesre. A ház szerkezete, a homlokzat formája és elrendezése, a földszint boltzatai és talán a pincelejáró nyíláskerete ebből az átépítésből származhat. A 19. században, egészen a 20. század közepéig ebben a házban működött a Bárány szálló, a győriek kedvelt bálozóhelye. A bejárat mellett emléktábla emlékeztet a pálosok házára, illetve arra, hogy itt folyt a Rába 1271-ig.

A *Király utca* 8. sz. alatt a Győri Első Takarékpénztár épülete áll, mely 1860-61-ben épült Lengere János terve alapján.

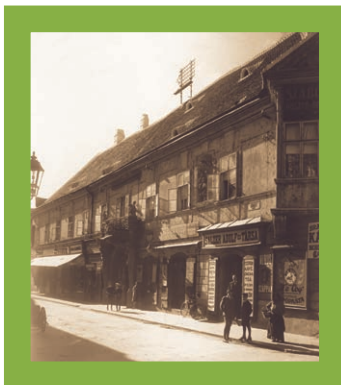

Tudtad-e? Lengere János terve alapján készült a dunaszentpáli templom, 1847 és 1849 között.

Ebben a házban lakott Fruhmann Antal építész, rajztanár, valamint a magyar irodalom legismertebb történelmi regényének írója, Gárdonyi Géza 1883 és 1888 között. A régebbi időkben, 1617-ben még több ház állt itt, 1703-ban a mai telek legnagyobb részét Vásárhelyi Nagy Ferenc nemes emeletes háza foglalta el.

A *Király utca 10. sz.* alatt, a kétemeletes barokk polgárház helyén állt az egykori „Fekete Sas”-hoz címzett vendégház. Már 1591-ben, Győr török megszállása előtt említik, ekkor Gersten János volt a bérlője. 1617-ben Schardt János vendéglőse a ház, melyet később tűzvész pusztított el. Az 1703. évi telekkönyv szerint már Vásárhelyi Nagy Ferenc emeletes háza állott a helyén, mely a század végére kétemeletesre bővült. A 19. századi Győr kereskedelmi életében fontos szerepet játszó Canaider család több mint száz éven át tartotta birtokában a házat, melyet 1956-ban Varga István tervei szerint restauráltak.

A *Király utca 12. sz.* alatt található épület a 17. századi késő reneszánsz építészet egyik legszebb helyi emléke. Ugyancsak olasz hátsról tanúskodik a *Király utca 17. sz.* alatt található épület, mely ma múzeumnak ad helyet. Az épület Angarano-házként is ismert. Az Angarano-család kereskedőcsaládként volt ismert a 16. és 17. század folyamán, a háznak 1589-től 1690-ig volt a tulajdonosa, innen származik tehát az épület sokak által nem ismert elnevezése.

Gutenberg tér

A Király utca irányából a Dr. Kovács Pál utcán keresztül lehet leggyorsabban a Gutenberg térre érkezni. A tér közepén magasodik a Frigyláda-szobor, melynek felállításához a város egyik legismertebb legendája kapcsolódik. 1729-ben, a Bazilikába tartó körmenet során a ministránsok között egy áruhába öltözött, szökött katonát vett észre a várórség. A szökevényt elfogták, ám a dulakodás közben a pap kezéből kiütötték az úrmutatót, amely összetört. A botrányos esemény heves tiltakozást váltott ki, a győri püspök elégtételt követelt. A Frigyláda-szobrot 1731-ben III. Károly király emeltette az oltáriszentségen esett sérelem kiengesztelésére, arra a helyre, ahol az úrmutató összetört. Tervezője Joseph Emanuel Fischer von Erlach, szobrásza Antonio Corradini voltak.

Modern műalkotásként állít emléket Jedlik Ányosnak a szódás szifont formázó szökőkút, a Jedlik-csobogó. A szobor 2011 novemberében készült el, Hefter László győri üvegművész alkotása. Jedlik Ányos bencés szerzetes, természettudós, feltaláló a győri bencés gimnáziumban oktatott. A dinamó elv felfedezése mellett nevéhez fűződik a mesterséges szénsavas víz előállítás, a szikvízgyártás megalapozása.

Tudtad-e? Jedlik Ányos a Csalóköz szomszédságában fekvő Szímő településen született.

A Gutenberg tér jellegzetes épülete a Kreszta-ház. Első ismert tulajdonosa 1617-ben Zaphot György német varga volt, a Kreszta kereskedőcsalád birotykába a 19. században került. A család legismertebb tagja, Kreszta Ferenc Jenő fűszerkereskedő 1903-ban nyitotta meg fűszerkereskedését. 1974 óta a Kovács Margit Gyűjteménynek ad otthont.

Dunakapu tér

A Mosoni-Duna irányába haladva a Dunakapu tér tóránk végállomása. Elnevezését a győri vár északnyugati kapujáról kapta. Eredetileg Vízi-kapunak hívták, ez az átjáró biztosított kijutást a Mosoni-Dunához, a Duna-bástya mellett. A török időkben a Dunakapu fölé épült egy kilátó torony: a tetején forgott a híres vaskakas, mely a legenda szerint a vár visszavételekor megszólalt. A tér „névadója”, a Duna-kapu az 1820-as években tűnt el, amikor szisztematikusan kezdték a falakat és bástyákat lebontani. Az 1930-as években a területet rendezték, és 1938-tól ide költözött a piac.

A téren a győri vár török általi elfoglalására, majd visszafoglalására emlékeztet Scharzenberg Adolf és Pálffy Miklós szobra.

Tudtad-e? Pálffy Miklós családja több szálon kapcsolódik a Felvidékhez. Ő 1590-től Pozsony vármegye főispánja és Pozsony várának főkapitánya is volt.

Győr visszafoglalása a korszakban jelentős visszhangot váltott ki Európa szerte, erre emlékeztetnek Alsó-Ausztria szerte az ún. Raaber-kreuz-ok.

Múltidéző belvárosi séta

**Liszt Ferenc utca – Széchenyi tér –
Jedlik Ányos utca – Kovács Pál
utca – Káptalan domb**

Liszt Ferenc utca

A Liszt Ferenc utca 20. sz. alatt áll a 17. században épült Zichy-palota. A hengeres zárt erkély reneszánsz hatást mutat, a két kőatlasz barokk oszlopfőket tart. A termék falai gazdagon díszítettek, freskói mitológiai jeleneteket, életképeket ábrázolnak. A házon emléktábla: „itt lakott Fejér György történetíró, joghallgató korábban Deák Ferenc és Batthyány Lajos.” A Zala megyéből származó Deák, a később politikus, jogász, országgyűlési képviselő, a Batthyány kormány igazságügyi minisztere, „a haza bölcse” négy évig Győrben tanult.

Deák szállásadójánál, Józsaék palotájában bérelt lakást Fejér György is, aki 1818-tól 1824-ig a győri tankerület főigazgatója. Kora tudományos életének egyik legkiemelkedőbb személyiségeként, sokoldalú irodalmárként, főként pedig kiváló történészként ismerték. Alapító szerkesztője lett az 1817-ben indított Tudományos Gyűjteménynek. Győri éveiben már bizonyára gyűjtötte legnagyobb vállalkozása, az 1829-től 43 kötetben közreadott „Codex diplomaticus Hungariae” című könyvsorozat.

Batthyány Lajos (1806-1849) Magyarország első független kormányának miniszterelnöke, az 1848-a forradalom és szabadságharc vértanúja, 1820-ban volt győri bencés diák egy évig – bizonyítványa szerint eminens tanuló volt.

Liszt Ferenc utca 17.

A romantikus homlokzatú épületben működött 1869-től a győri Jogakadémia. Városunkban a jog tanítása 1754-ben a jezsuita gimnáziumban indult. 1761-62-ben a híres jezsuita történetíró, Pray György (1723-1801) volt az iskola magyar-történelem tanára, aki később a róla elnevezett kódexben felfedezte az első magyar nyelvemléket, a „Halotti beszédet”.

Tudtad-e? Pray György korábban a nagyszombati egyetem hallgatója volt, majd tanárként működött többek közt Pozsonyban, Rozsnyón és Nagyszombatban is.

Mária Terézia rendelete szerint az intézmény „királyi akadémia”-ként működött tovább, majd II. József a tankerületek át-szervezésével Pécsre költöztette az intézményt. Küzdelmek árán, 1802-ben sikerült visszahozni városunkba, de a joghallgatók forradalomban vállalt szerepe miatt 1850-ben megszüntették. 1867-ben ismét újraindult a jogakadémia, mely 1892-ig működött.

Liszt Ferenc utca 13.

Az épület helyén 1617-től ferences kolostor állt, korábban itt volt a Káptalan-Győr elpusztult Szent István vértanú tiszteletére emelt plébániatemploma. A régi megyeházát a volt kolostor tömbjében építették meg az 1820-as évek második felében. Az udvaron a 19. században börtöncellák sorakoztak, vesztőhellyel.

A ház falán látható emléktábla az 1455-ös országgyűlés emlékét idézi, amikor is Hunyadi János és Kapisztrán János Európa török elleni összefogását sürgette. Ez az esemény is hozzájárult az 1456-os Nándorfehérvári diadalt vívó sereg felállításához.

Ebben az épületben koncertezett az ismert zeneszerző, korának ismert zongoraművésze, Liszt Ferenc 1840 januárjában, melynek emlékét emléktábla őrzi. A magyarságára rádöbbsent 29 esztendő Liszt gyermekévei után

először tért vissza Magyarországra 1840-ben. Születésének 200. évfordulója alkalmából az épület főhomlokzatára is felkerült Sándor József Péter Alkotás mozaikja – Barabás Miklós híres festménye nyomán, mely a fiatal Lisztet örökíti meg.

Liszt Ferenc u. 6.

A jelenlegi zeneiskola épülete eredetileg a jezsuita rendé volt, nemesi konviktust tartottak fenn benne. 1777-ben kiadott rendelettel a nagyobb lakosságú szabad királyi városokat főelemi (schola normalis) iskolák és az azokkal kapcsolatos rajziskolák alakítására utasították. II. József felismerte, hogy a rajzoktatás milyen jelentős szerepet játszik az egyes iparágak fejlődésében. Kötelezte ezért az összes iparosság tanulóit, hogy legalább egy éven át látogassák a rajziskolát, és ott szerzett tudásukat írásbeli okmánnyal igazolják.

Tudtad-e? Révai Miklós (1750-1807) piarista szerzetes, nyelvész 1783 végétől a Pozsonyban megjelenő Magyar Hírmondó szerkesztője.

Révai 1787-től a győri nemzeti rajziskola tanára (mérnök, géptan, polgári építészet, földrajz), majd 1796-ig igazgatója volt. Fruhmann Antal (1801-1873) fiatal építészként 1838 őszén lépett be a rajziskolába, 1869-ig tanított itt. Számos győri épület tervezése, felújítása fűződik nevéhez.

SZÉCHENYI TÉR

Bencés gimnázium és kollégium, templom, Jedlik-Czuczor szobor

A jezsuitákat Dallos Miklós püspök telepítette be Győrbe, de még Draskovits György püspöknek is köszönhető, hogy 1630 körül – valószínűleg a mai bencés telek helyén – megkezdhették a tanítást.

1641-re a templom, 1667-re a rendház, 1687-1696 között a gimnázium új épülete készült el.

Tudtad-e? Széchenyi György (1592-1695) győri püspök is támogatta az építkezést, ő volt, aki Széchenyi család felemelkedésének anyagi alapjait is lerakta. Pozsonyban hunyt el 103 éves korában.

A gimnázium az 1702-ben megnyílt konviktussal és a 18. század első felében kialakult akadémiával, filozófiai főiskolával teljes jezsuita iskolarendszerré fejlődött.

1802-ben, miután II. József 1777-ben feloszlatta a jezsuita rendet, a bencések vették át az oktatást, és 1888-ra készült el a mai gimnázium épülete.

Az országos híró bencés nevelők közt volt Guzmics Izidor, Czínár Mór, Jedlik Ányos, Czuczor Gergely, Rómer Flóris, Vaszary Kolos, Villányi Szaniszló, Acsay Ferenc, diákjai közül legismertebbek: Kisfaludy Károly, Deák Ferenc és Batthyány Lajos.

A bencés gimnázium előtt áll Rieger Tibor alkotása Czuczor Gergely nyelvész, költő és Jedlik Ányos fizikus közös szobra.

Tudtad-e? Unokatestvérek voltak, mindketten 1800-ban születtek, Andódon, illetve Szimón, és beléptek a bencés rendbe.

Czuczor költői pályafutását Kisfaludy Károly indította el. Az 1848-as forradalomban való részvételéért, illetve a forradalomra felhívó Riadó című verséért két évet kellett várfogságban töltenie. Jedlik Ányos fizikát tanított 1825-től, itt készítette el a világ első elektromotorját (1827-28), és számos más találmányát is. A szódavízgyártó készüléket 1826-ban azért szerkesztette, hogy rendtársainak mesterséges szénsavas vizet állítson elő. Az apparátust magyarul „savanyúvízi készülék”-nek nevezte.

A templom mellett található a bencés rendház jelenleg kollégium. A földszinten a jezsuiták egykori patikája napjainkban múzeumpatika. 1970-ben restaurálták freskóit, stukkóit, korabeli edényekkel rendezték be. Nevét Széchenyi György püspökről kapta.

Széchenyi tér, Mária oszlop

A római kortól kezdve ez volt a polgárváros főtere, itt haladt át az Aquincumba vezető út. A 14. században már szögletes piactér volt, közepén török kori börtönt tártak fel. Az épületek más-más korszakban épültek, mégis egységes hatást keltenek, ez alól csak a Lloyd épület kivétel, mely folyamatos

bővítéseknek köszönhetően ma már uralja a teret. A 19. század végén a Győri Lloyd Általános Kereskedelmi Testület székháza volt, később művelődési ház lett, de a köznyelvben a mai napig megtartotta „Lloyd” elnevezést. Jelenleg a bencés gimnázium tulajdona. Az egykori piactéren tömeg szeme láttára fejezték le Korponainé Géczy Juliannát 1714. szeptember 25-én. Azzal vádolták, hogy a Rákóczi-szabadságharc idején segített az ostromló császári csapatok kezére juttatni Lőcse városát.

Tudtad-e? A hosszas bírósági eljárás Magyaróváron zajlott. Történetét Jókai Mór örökítette meg „A lőcsei fehér asszony” című regényében.

Az ifjú Széchenyi Istvánt 1809-ban 17 évesen nevezték ki a győri főszállás-mesteri törzsbe főhadnagynak. Kitüntette magát azzal, hogy egy kis csónakon a franciák vonalán keresztül vitt üzenetet Komáromba a magyar seregeket vezető János főhercegnek. Beöthy Károly a Győri Közlöny hasábjain javasolta, hogy a Főteret róla nevezzék el, így a „legnagyobb magyarról”, halála után az országban először Győrben neveztek el közteret.

A templom előtt, az egykori főtér közepén álló Mária oszlopot 1686-ban állíttatta Kollonits Lipót győri püspök hálából Buda visszafoglalásáért.

Tudtad-e? A horvát-osztrák származású magyar gróf Komáromban született, Buda visszafoglalásának napján nevezték ki bíborosnak is.

Az emlékmű négy sarkán: Szent István, Keresztelő Szent János, Páduai Szent Antal, Szent Lipót; alsó részén Szent Rozália, a pestisesek védőszentjének domborműve látható.

KAZINCZY UTCA

Kazinczy u. 20. Ecker ház

A Kazinczy és a Czuczor utca szögletén álló sarokház zárt sarokerkélye a Széchenyi térre néz. A 18. század végén a Bezerédj családé, a 19. század első felében Ecker Jánosé volt. A színpártoló tevékenységéről és naplójírásáról ismert, széles látókörű Ecker több mint négy évtizeden át szolgálta a várost. Kisfaludy Károly osztálytársaként sokoldalú műveltséget szerzett a bencés gimnázium elődjében. 1836-ban eladta a vaskereskedését, s csak a közügyeknek élt. „Kronikás” melléknevét arról kapta, hogy 1823-tól 1852-ig naplót vezetett német nyelven, amelyben napi rendszerességgel lejegyezte a városi eseményeket. Sajnos, ezek közül csak az 1847 és 1850 között megírt kötetek maradtak fenn. Szerteágazó kapcsolatai voltak a zenei világban, a Győrben fellépő művészek közül sokakat vendégül látott házában is. Megfordult nála Strauss, Rubinstein, és Liszt Ferenc is.

1853-ban a ház Riesz Ignác tulajdonába került, itt születtek fiai, kik közül kettő is nemzetközileg híres tudós lett. Riesz Frigyes (1880-1956) egyetemi tanár, akadémikus, a 20. század egyik legnagyobb matematikusa, a funkcionálanalízis egyik megalapítója. Testvére, Riesz Marcell (1886-1967) matematikus, egyetemi tanár, ő Svédországban élt.

Dr. Kovács Pál utca – Aranyhajó cégér

Jedlik Ányos utca és a Dr. Kovács Pál utca sarkán levő épületen látható az Aranyhajó cégér.

Tudtad-e? Alkotója Schima Bandi ötvösművész Győrbe Pozsonyból települt át, ahol szakiskolai oktatóként dolgozott.

A hajó három nagy vitorlájára Magyarország, Győr városa és I. András címere került. Restaurálása során a cégér belsejében megtalálták Schima Bandi írását, „Társadalmi erkölcsök a huszadik század négy első évtizedének virágoskertjéből” című súlyos korbíratát.

A Kovács Pál utca már a 15-16. században kialakult, egyik oldalának házai a középkori vár falához támaszkodnak. A régi hagyományokat felelevenítve alkították ki 2015-ben a cégérek utcáját, a modern alkotások Lebó Ferenc szobrászművész munkái.

Az utca 5. számú házának falán emléktábla hirdeti, hogy ebben a házban szerkesztette az 1847-1848-ban az első győri magyar

nyelvű újságot Dr. Kovács Pál (1808-1886) orvos. Ő 1835-től élt Győrben, a város kulturális életének meghatározó alakja és a magyarosítási törekvések mozgatója lett. Petőfi Sándor verseiből 27 a *Hazánk* lapban jelent meg először, a költő többször megfordult e házban, melynek emlékét márványtábla őrzi.

Káptalándomb és az Apor Vilmos tér

Egyik lépcsőközön feljuthatunk a Káptalándombra, mely a régi középkori vár területe – erre ma is emlékeztetnek a keskeny közök, sikátorok. A régi papnevelde előtt elkanyarodva jutunk a 19. század elején átalakított késő gótikus műemléképülethez, mely egykori a püspöki udvarbíró háza volt. 1979-től, egy felújítást követően Borsos Miklós életmű-kiállításának ad otthont.

Borsos Miklós (1906-1990), a modern magyar szobrászat nagy jelentőségű mestere Nagyszebenben született, családjával 1921-ben telepedett le végleg Győrben. Munkásságának jelentős darabjait Győr városára hagyta.

Az épület homlokzatán dombormű és márványtábla idézi fel az 1944. április 13-i angolszász légierő bombázását. Győr a második világháborúban 24 légitámadást szenvedett el, melyek mérhetetlen pusztítást okoztak épületekben és emberéletekben.

A múzeum közelében álló szoborcsoport fő alakja Szent Mihály arkangyal, fején sisakkal, bal kezében pajzsral, jobb kezében lángpallossal. Lábával a legyőzött Luciferre tapos. A szobrot 1764-ben győrszigeti polgároknak kellett felállítaniuk büntetésül, „az ördöggel való cimborálás, káromlás, a katolikus egyház gyalázása” miatt.

Román kori templom maradvány, Bazilika, Szent László szobor

A székesegyház déli oldalánál az Apor Vilmos püspök tere közepén található a kora Árpád-kori, Szent Lázár plébániatemplom romjai. Építésének időpontját a 11-12. századra teszik.

A győri püspökséget Szent István alapította. A székesegyházat minden valószínűség szerint Modestus püspök (1009-1037) ideje alatt építették román stílusban. A 13. század közepe táján és az azt követő évtizedekben több pusztulás is érte (tatárjárás, a cseh Ottokár támadása). A tatárjárás utáni javíttatását Omodé püspök nevéhez kötik (1254-1267). A székesegyház több lépcsős gótikus átalakításának része volt a Hédervár-y-kápolna építése 1404-ben.

Tudtad-e? A Szigetközhöz, Hédervárhoz kötődő Hédervár nemesi család tagja, János győri püspök építette a kápolnát.

A török után a katonaság a nagyobb részét élelem- és lőszerraktárnak használta. Zichy Ferenc (1685-1743) püspök jelentős átépítéseket végeztetett, majd a következő nagyszabású munkák Széchenyi Miklós püspök idejében készültek (1901-1911). A templom szentélyét lezáró nyolcszögű apszisok helyett a ma is látható román stílusra utaló kör alakú apszisokat építettek, az oldalhajók külön tetőzetet kaptak. A II. világháború végén, 1945. március 29-én tornyára a németek gyújtó lövedéket lőttek, s a templom részben leégett. A győri székesegyházat II. János Pál pápa 1996-ban emelte bazilika rangra.

A Káptalándombon több helyen megtaláljuk Szent László királyunk emlékét. (Káptalándomb 3. sz. házán dombormű, a Bazilika mögött egész alakos Szent László szobor – Lebó Ferenc alkotása, illetve az országosan ismert Szent László herma.) A szent tisztelete a 18. században erősödött meg, amikor is az 1763-as földrengés során a hívek segítségéért folyamodtak hozzá. Azóta

kis megszakítással a mai napig a herma hordozásával évente körmenetet tartanak Szent László napon.

Püspökvár, Apor Vilmos szobra

A káptalándombon a római korban már biztosan volt település, előtte valószínű vízfolyásos terület lehetett. Az 1-4. századig római katonai tábor volt e helyen, a vár alatt terült el a polgárváros, a canabé.

A honfoglalás után Győr a várispánság egyik központja lett, ugyanakkor az elsők közt megalapított püspökség székhelye. Győr középkori történetére a Királyi-Győr és a Káptalan-Győr kettős hatalma jellemző. A vár jelentőségét mutatja, hogy a legenda szerint Koppány felnagyelt testének egy darabját itt a győri váron szegezték ki. A 11. században már állt a Püspökvár őse. Az eredeti tornyot a 14. században építették, a 15. században Nagylucsei Orbán püspök gótikus kápolnát ragasztatott hozzá.

Tudtad-e? A Dóczy névvel is emlegetett püspök a Pozsony vármegyei Nagylúcson született jobbágy szülőktől, rendkívüli munkabírással, szorgalmával Mátyás király egyik legbefolyásosabb emberévé küzdötte fel magát.

A Püspökvár bejáratánál álló bronzszobor – Lebó Ferenc alkotása (2012) – Boldog Apor Vilmos püspök emberi nagyságának, vértanúhalálának állít emléket. 1945 tavaszán, Nagypénteken a Püspökvár pincéiben befogadott menekülteket orosz katonáktól védelmezve érték azok a lövések, melyek halálát okozták.

EMLÉKEZET – VÁROS – KÖZÖSSÉG **Arcok és történetek Győr múltjából**

A Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér
és az Arrabona EGTC ingyenes programfüzete

Felelős kiadó: dr. Horváth Sándor Domonkos
és Németh Tamás Zoltán

Munkatárs: Antalíné Hujter Szilvia
és Borbély Tamás

Grafikai tervezés: Reményhal Stúdió

Nyomtatás: Illés Nyomda – A. D. 2001. Kft.

Felelős vezető: Illés Zoltán

Győr, 2021.

A program a TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2020-01591 azonosítószámú
„Közösen, aktívan a győri értékekért, örökségekért!”
című projekt keretében valósul meg.

GYŐRI HELYI AKCIÓCSOPORT

